

עולם גדול עולה. ועולם קטן שוקע.

האנושיות הגדולה בשירת התורה: הגיון אהבה ושירה של אדם גדול חדש. בגילוי חידוש התורה: עומק נועם הלכה ואגדה: עינוגם ועידונם. תלמוד רומי. מעיקרי המהות והמשפט העברי הקדום. מאסף כל היצירה התורנית של גלות רומי עד המדינה. בתוך יצירה אדירה של הגיון הישיבה האחרונה.

^{הערות}(רשות הדפסה והעתקה)

בני-ברק

גפ"ח.
^{לדברי החכמה}

(א) ב"ב ב' ע"א: תד"ה השותפין. כולה גזיקין חדא מסכת. ג' בבות, וכן כלים ל' ז'קיס. ובתוספתא ג' בבות. ובמ"ר גזיקין ל' פרקים כלים ל' פרקים: (ב) שם דקאי אהך פירקא דלעיל: איפכא הוא. הקצה של כל דבר שייך לעתיד: קצה קהלת, חחלת משלי. וזכור את בוראך. קצה משלי. חחלת שיר השירים. אשת חיל. ובמ"ר בשהש"ר דכך סידרם, וכן פירש"י בב"ד י"ד ע"א. (רש"ש). ומהא שמעינן. קצה תשב"כ חחלת תשב"ע"ס דה"י כולו דרשה. בין אצל לאצל. (ג) שם. תד"ה כפיסין. וכפיס מעץ. ל"ק. לשון תורה לחוד. ולשון חכמים לחוד. (ד) שם. בב"ה בגויל. כמנהג כל המקומות: ל"ק הכל קדייק. דליחנא בונין כמנהג המדינה. ועוד דהכל ריבוי בגמרא אגילו אינו מיותר. (ה) שם. בא"ד. מדת גויל. ל"ק קמ"ל דראוי לעשות כן. משום הייך ראייה. הואיל ומקפידין לחלוק. מתחילים בחלוקת מחיצה. וגומלים בכותל גויל. בני חבורה המקפידים זע"ז (עוברים. ו) שם. תד"ה לפיכך. קו' תוס' ל"ק דנפ"מ מלפיכך שהוא בחוקת שנתן. ולא מיטי ראייה. שהוא בנה הכותל. וכן ל"ק קו' גמ' לא יעשו חזית. לא זה ולא זה. דנ"מ מחזית ש' : בחוקת שנתן. ולא מהני ראייה. שהוא בנה הכותל: ודבר שהוא מעולם בין שניהם. אין שם : וקת מטלטלין מה שנפל לרשותא דחד. ופנינהו לרשותא דידיה. וקמ"ל

תנא בלפיכך תרתי. א. שאין חזקת מטלטלין כאן בכל אופן. ובי. בחזקת שנתן וכל שאין לו חזקה לא מהני ליה מיגו. דמיגו בעלים. ובמקום. ובאדם. שאין חזקה: אין בעלים. כגאונים ורייף באומן. ולא כרא"ש ורמ': ורש"י פי' דמהני סימן מה שאין חזית מצד א'. ונ' דלא מהני סימן נגד עדים שהוא בנה. שאין סימן עושה חזקת שנתן. וכן לא מהני סימן נגד חזקה. לכן אם תססה מאתים. יכולה לומר איתנוסי הוא דאיתניסו ביין: ובכל מקום אין תפיסה עושה חזקה. לאחר שנולד הספק. חוץ מכחובה. שיש לה ממון בעין. ואפילו שאר שטרות הואיל ושטרות קנין. וכרש"י. בתרי ותרי. בכשרות השטר. כתובות כ'. וכתוס' חזקת צ"ו הובא בקצה"ח, דמחזירין שטר בסימנים. שאינו מוציא מחזקה. וכת"י אין מחזירין בסימנים. ואין מקיימין בדימוי. דהוי הוצאת ממון בסימנים. כרב שרירא וב"ח וקצה"ח: וזה התיובתא. דב"ב קכ"ח. דהואיל וסומא אינו פסול-טכני. אלא פסול-הגוף. הוי חוץ לב"ד. ואיכא חזקת ממון. ולא מהני סימנים. להוציא ממון. אבל אם היה פסול-טכני. שאינו יכול להעיד. הוי דין שבבית דין ובב"ד אין חזקה דממון. דבי דינא מסקי מיניה, (מא"א) כתוס' ב"ק כ"ז ע"ב: ומהני סימנים. וזה התיובתא דכולהו: וקו' תוס' שם. וסנהדרין ג' ע"ב. מהא דאזלינן בתר רוב דיינים בממון. ובכל ממון לא אזלינן בתר רוב. ל"ק. דסנהדרין חלוקין. לא באדם. אלא בתורה. ושם בטל יחיד במיעוטו: ובכל דין ממון. לא מהני רוב. דרוב כח מעשה. ואדם דין מחשבה: ובדיני נפשות אזלינן בתר רוב. דדין כל-האדם עצמו. הוא דין הכלל. ושם אין מחשבה אלא מעשה: לכן דין מרומה דוקא בממון. ולא בנפשות. עובדא דשמעון בן שטח: ורוב. ודין מרומה. אינם יכולים להיות במקום אחד. שבמקום שיש מעשה אין מחשבה. ובמקום שיש מחשבה אין מעשה לכן בנמצא. ותינוק מושלך. שחלות הס' בכלל. יש דין רוב. ובלקח. ועוף שאינו ידוע. שחלות הס' ביחיד. אין דין רוב. ולאסור אשה על בעלה. כהוצאת ממון. (שואל ומשיב) וצריך ראיה וכל מקום שאמרו ראיה. לא מהני רוב. כשואל ומשיב מהדורא תנינא א"ע סי' א'. בשם ^{תורמית הדשן} לכן. כדרך מנאפים. אינה נאסרת על בעלה. אף על פי שנהרגת. שבב"ד יש כח חזקת בעילה. של צורה זו. ולא לאסור על בעלה. שאין ביחיד כח מעשה. אלא מחשבה. וכהלכות גדולות, ולא כרמב"ן. ורא"ש, סוף פרק ב' דיבמות. ומהאי טעמא. מאן דמכשיר מכשיר אפילו ברוב פסולין. שאין הדין שלנו. אלא שלה. ומאן דפסול פוסל אפילו ברוב כשרים הואיל ותלוי ברצון. צריכה ראיה בב"ד. דדין שלנו הוא. ולא ^{מפיה} ^{אנו חזין} ¹²³⁴⁵⁶⁷ מפיה אנו חזין. ואם חיים מפיו כשדה. שלא הוחזק בה. דין שלו הוא. ואין לוקחין ממנו מקצת דברים כדי לחייבו. כסמ"ע ממהרי"ו. בשב ואל תעשה, ולא בקום ועשה. ולכן לא הודה ר' יהושע, באומרת גבעלתי, ומשארסתני. דאין ב"ד צושין מעשה להגבות לה כחובה. וכן בהסה שאסר. דאין שטרא זיינא. כרבח בארעא. וכרב יוסף בזווי, לא משום חזקה. דקרקע בחזקת בעליה. אלא משום דהוי מיגו דאי בעי שתיק. דהיינו הפה שאסר. ואינו אלא בשב ואל תעשה, דמה לב"ד. בבעלות, ומיגוים שלו: ובתמים דעים. הובא בקצה"ח. נשאל ראב"ד. למה לי כל המיגוים, ממה נפשך, אם אין חזקה לא מהני מיגו, דהוי מיגו להוציא, ואין בעלים, ומגו. במקום שאין חזקה. ואם איכא חזקה. איצ למיגו, דצריך ראיה עליו, להוציא מחזקתו. ול"ק. דאיצטריך לבא לידו בהיתר. אבל בדררא דממונא. כחושלא וסיטראי: דבלא המיגו אין החזקה אומרת שם כלום: אבל בא לידו באיסור. אפילו אין עדים, כל מעשה תפיסה גזילה הוא. ואין חזקה ובעלים לגולן, וכשיסת

בעל המאור. ריש ב"מ. הובא במהר"ם שיף שם. תחלת ב"מ, וכל קושיות רמב"ן עליו. לא קשיא. דשם לא היה מעשה תפיסה דאיסור: וכן הוא שיטת רבינו שמחה במכובד. שלהי המקבל. וכמפורש בירושלמי. שבועות פ"ו. ומביא לו רבינו שמחה שם. ומהר"ם מרוטנברג שם במרדכי תמה על רבינו שמחה. הא בכל התורה אמרינן מיגו, ול"ק. דכל מיגו צריך חזקה בגאונים ורי"ף באומן. וכל חזקה צריך בא הממון לידו בהיתר. כתוס' כתובות פ"ו ע"ב. ומייתי ליה בית שמואל ומחברים אחרונים, וכל תפיסה מעשה גזילה כתוס' כתובות פ"ו ע"ב. לכן אין תפיסה דמעשה גזילה גותנת מיגו. ומהר"ם מרוטנברג. מתפאר. שיש לו פירוש אחר בירושלמי ואין שם מקום לפירוש אחר. ומהר"ם שיף. וכל מחברי ח"מ. פשוט להם כרמב"ן ואינו פשוט כלל. ואין ספק דעיקר כרבינו שמחה ורז"ה: ואין תפיסה עושה מיגו: וצריך להחזיר התפיסה. ואה"כ יורד עמו לדין: כיירושלמי: (ז) תד"ה כדחניא. היכי פשיט מינה: כל מה שאמרו בשם ר' מאיר אין ע"ז ראיה גמורה: דלא אזלינן בתר רוב. מקטן וקטנה. ושם טעם ר"מ. דאין רוב עושה ידיעה של בר הקמת שם דגם לרבנן. אין רוב עושה תחלת שם של מציאות דבר. ואין מתאכלים במת בתוך ל' אע"ג דרוב ולדות בני קיימא: ורבנן בקטן וקטנה ס"ל. דבמעשה אין כאן נדון של הקמת שם. אלא ביאת יבם. ור"מ עושה בכל מקום מחשבה כמעשה. והוי צידון של בר הקמת שם: ומהאי טעמא דן ר"מ דינא דגרמי. דגרמא חסרון מויק. וגרמי חסרון מעשה מויק. וברי הויקא. ור"מ ס"ל מחשבה כמעשה. דלעתיד לבא ישראל גדולים. וגדול יש לו מחשבה. ור"מ איש העתיד. והיה לו אור-משיח. משימושו לאלישע אחר. באלישע עברה הטומאה כל הקדושה. לטומאה שניה. והרג הרוגי מלכות ודורו של שמד. ור"מ בשימושו לו. עברה הטומאה שניה של אחר. לקדושה שניה וקבל אור-משיח. שהוא משקל אבות. אלהא דמאיר. ומה"ט ס"ל לר"מ ב' מלקיות. ומלקות וממון. בעדים זוממין. דחיוב הומה משעת מחשבה. וחיוב לא תענה בשעת הגדה. ולרבנן חיוב הומה ג"כ בשעת הגדה. ואין לב"ד שתי חיובי רשעה: ואין מלקות בלא תענה אלא בד' שאין בהם הומה: ומה"ט ס"ל לר"מ ב' אילנות קנה קרקע ומביא וקורא כג' אילנות לרבנן. דב' זימני חזקה דמחשבה. בחלום ובסכנה. וגי' זימני חזקה דמעשה בוסתות ושור המועד. לכן ב' לר"מ כג' לרבנן: ומה"ט אדם מקנה דשלב"ל. אע"ג דלא מוכרת. מלאחר שאתגייר. ואשתחרר. דשם הוי לר"מ. כדקל לפירושתיו: כקו' חוס' שם לרבנן. ר"מ כתב שמו בתורה. בד' מקומות בגמרא. בחורתו של ר' מאיר. והם אותיות מאיר. מאד מות. כתנות אור. ובן דן. משא רומי: (אברמסקי. בשם מערבני): וכן כתב ר"מ שמו בגמרא. חיישינן למיעוטא. אדם מקנה דשלב"ל דן דינא דגרמי. לית ליה קי"ל בהר"ם. בעדים זוממין: ר' ישמעאל שמע שר"ם מגיה תשב"כ. א"ל הזהר במלאכתך שאם אתה מחסר אות אחת. או אתה מיתרצאות אחת. אתה מחריב את כהע"כ: ר"מ אין בדורו כמותו. ואחר. אחר הריגת י' הרוגי מלוכה אין בדורו כמותו. והעולם מקבל מציאותו מדרגא עליונה שבדור. וקבל הדור קדושה שניה של ר"מ ועמד ביסורי השמד. והפך עצת אלישע אחר. להרוג י' קדושי הרוגה מלכות ולגזור שמד: ורבנן ביקשו לנדוחו על החברותו לאחר. ויצאה ב"ק אל חגעו במשיחי: שלא עמדו חבריו על סוף דעתו. ופעולתו: מקלו של ר"מ מלמד חכמה: בעולם שני דברי תורה קביעות מציאות העולם. לכן עשה ר"מ כל התורה מטבעות. כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים: בגיטין בברכות: וחדא לריעותא בדיין, כב' לריעותא לרבנן. דלא מהני קבלה

שאינו דייק-פסול אלא אינו-דיין: מניח אני, ואיני מלמד את בני אלא תורה שאצלו
 התורה בבר מציאות העולם, ויש מקום לתורתו אומנת: ער איז שוין אבעל מלאכה אין לערנען.
 שני אנשים חסידים בבית חבשיל קיבוץ חב"ד בסנובסק. רצו אלי, בקול. אייער טאטע האט
 אייך גמאכט פאר אבעל מלאכה. א"ל כן. אבי אמר אלי פעם אחת. דו קענסט די מלאכה פון
 לערנען: אומר על טהור טמא ומראה לו פנים ואומר על טמא טהור ומראה לו פנים, שעולם
 שני. עולם אחדות-ההפכים: לא ר' מאיר שמו אלא ר' נהוראי שמו. ולא ר' נהוראי שמו אלא
 ר' נחמיה שמו. השמאליים קראוהו ר' נהוראי. והימניים קראוהו ר' מאיר. ועיקר שמו ר'
 נחמיה. איש העתיד. עולם הנחמה: ר"מ מתלק שלישי לעניים. בעה"ז חומש. שני מעשרות.
 בעולם שני שלישי, שם עולם: כל דבר שמו בהבאת שלישי, ועשת התבואה לשלש השנים אל
 תקרא לשלש אלא לשלישי. דלכן יש בשנה א' שם שלשה תבואות. בדרך-הטבע. אחרי הפסידם
 הנס בשאלת מה נאכל: בשני רעבון. אם יאכל שלישי, לא ימות. כי לולא התמהמנו כי עתה
 שבנו זה פעמים: ושם הוי"ה. תמיד. בכל שם חדש. ג' עולמות. ג' שלבים: על גמדות של ר'
 ברוך דוב היה כתוב. מצכספ מעשר. ואמרתי שזה אסור. ואינו מותר אלא מכספ מעשר שני.
 דכתיב ביה למען תלמד: וז"ש רב אסי במצוה עד שלישי כר"מ, סתם מצוה. שבגמ' צדקה.
 (רש"י שלהי שבת): וסתם עבירה. שבגמרא. זנות: ח' תד"ה אומר. מספקא לר"י: מתרינן
 במרייהו תרי ותלתא זימני: נקט לשון זה. שלא יעשו דוקא. כדן חזקה: ט' גמרא סברו: לק"מ
 מחיצה. גורא של פלוגתא: וכל שחולקין כופה לכותל ואין שייך להיוק ראייה. אלא לדרך
 ארץ ראייה: ראה שאין פתחי אהליהם: ומתניתין ביש בה דין חלוקה: ו' בא"ד. דהוא המזיק:
 כשורו. דהגפן האוסר. (פרלמן): יא' בא"ד. בגירי דיליה: פלוגתא דר' יוסי, דס"ל הרחקות דלא
 יחפור נזקי ממונו. ואמרינן הוי-להו שלא יאכלו לגלוגי התרדל, דהוי כהפסיק אחר. ורבנן ס"ל
 נזקי גופו הן. כל ההרחקות ותייב אף על המפסיקים. כמעמיד בהמת חבירו על קמת חבירו.
 ולכן מודה ר"י בגירי דיליה. שהם בהדיא נזקי גופו: יב' בא"ד. ואם לא התרו: פטור. משום
 דהוי היוק שאינו ניכר. ופטור משום חסרון מעשה מזיק: והתראה אין צריך מעשה: ומהאי
 טעמא תם פטור. דהוי בלא מעשה. דכוונה להזיק מפסיק. ומועד חייב. דהתראה אינו חסר
 מעשה. דעבירה על התראת ב"ד אין לך מעשה גדול מזה. וא"ל גדור. היינו בב"ד. (רגמ"ה).
 ומהאי טעמא אחר קינוי נאסרת. דהוי כספק מעשה: ומהאי טעמא נחנו לו זמן לקוץ חייב.
 וכגירסת חוס': ומה"ט חייב על שן ורגל דעיוי דבי שוקא אחר התראה. דטעם פטור שן ורגל
 בר"ה משום אורחיהו. פירוש. מעשה רשות אינו נהפך להיות מעשה מזיק. ופטור אף באדם
 בטבח אומן. ורופא. כל שכן בנזקי ממונו: ומה"ט שתלא טבחא ואומנא חייבים. דכמותרין
 ועומדים הם: ולכן טבח עיר. כשוחטים שלנו. חייבים על קלקול שחיטה. שמותרה ועומד. וכן
 רופא-עיר. ממונה: יג' בא"ד. ור"ת מפרש: חולק על ר"י. לר"י קאי על וחיוב באחריותו.
 ולר"ת קאי על ה"ז קידש: ונ' כה"י. כנ"ל. אי"ב ודין ר"ת אמת. ומודה בו ר"י: יד' תד"ה
 סברוה. יש לפרש. דפלפול בעלמא הוא. נקט בשניהם סברוה: ופירוש המשנה הוא כנ"ל. אות
 ט' (טו) גמרא גתייאש: כל איש ביינו יקדש. גבר יהיר. היין בוגד. חמרא אכפתא דגברא שוור:
 טז' דף ג' ע"א: גמרא קנין דברים: קנין בפני שנים. דוקא: כל הקנינים א"צ שנים. אבל קנין
 סודר צריך שנים. בדכתיב וזאת התעודה בישראל: ואין בישראל אלא בב"ד. כבחליצה. ואין

קנין סודר. אלא חיווק למעשה ב"ד: ולכן דבר שאינו דין. הוי קנין דברים: וחתן כותב לכל
 מאה לטרין. אע"פ שאין לו שוה פרוטה. דהוי דבר של דין. וב"ד. שבתנאים אלו נשאת בן
 מעולם לא ראה אדם קנין סודר חוץ לב"ד: וקנין סודר. וחליפין. שני דברים הם. הראשון
 חיווק-קיום. דמעשה ב"ד. והשני. אך שוה בשוה כרית. כמדומה. לכן בכל מקום נגמרא
 שמזכיר קנין סודר אומר שקנו מידו. והיה לו לומר שקנה מידו. ולמה להכניס הרבים במקום
 היחיד. ובהנ"ל ניחא. כמין חומר. שאין קנין סודר מסור ליחיד: אלא לב"ד. וקנה מידו בב"ד:
 ואי יהי הדיוק הזה. בכל מקום. קל בעיניך. שגופי תורה-תלוין בו: בני יהודה דייקי בלישנייהו
 אשפראך פון לערנען: החבר פין. הביא ב' ראיות להנ"ל. א' מקו' ש"ך על רש"ם ב"ב מ'.
 איזה ס"ד להצריך שלשה לקנין: ב'. ממ"ש והוא דקנו מיניה בב"ד חשוב: ואע"ג דכח ב"ד
 ומעשה ב"ד הוי קנין. צריך לזה תנאים הרבה. בהרכב הב"ד. ובתואר מעשה הב"ד. ועל זה
 בא קנין סודר. לקיים כל דבר של ב"ד ישראל: הקנה לו חלוקה בשטר. ולא חלקו הרוחות.
 חלוי בפלוגתא אם מחייב עצמו בשטר מתחייב. דבב"ד כה"ג לכו"ע אינו מתחייב. שאינו דין:
 ומאן דאמר אינו מתחייב. ס"ל שטר ומעשה ב"ד אחד הם. שטר. כמו שנחקרה עדותן. בב"ד
 ומעשה ב"ד. כמאן דנקיט שטרא בידיה דמי. לכן דבר שאינו בב"ד אינו בשטר. וכן נראה:
 והחולק. ס"ל. שהוא ב"ד מיוחד. של יחיד. ויש בו מה שאין בב"ד של הכלל: ונ' דכסף עושה
 קנין לחייב חלוקה. ואינו קנין דברים אלא לגבי קנין סודר הואיל ואינו דין. כנ"ל. ויל"פ דזה
 דקאמר רב אשי. דמהני חוקה. שהלך כל אחד והחויק בשלו. אחר שנדברו לחלוק. בלא לך
 חוק וקני. כר"י בתוס'. והוי קנין. לזה בלבד. להכריח חלוקה. וכמו שכתבתי בכסף: ודייק רב
 אשי לשון שרצו לעשות מחיצה דמשמע שעדיין לא חצו: ואם קנו ברוחות הרי כבר חצו:
 יו) עובר על התראת ב"ד. א"צ מעשה. דא"צ מעשה. אלא לעבר: יח) כגון שהלך זה בחוך
 שלו והחזיק: ק' הא שוכר שקנה הבית ממשכיר אינו קונה בחוקה: ובפ"י רגמ"ה. כגון שהלך
 אחר הקנין. ונ' כוונתו. דרב אשי בא לתרץ. תי' שני: על הקו' דקנין דברים. ויל"פ החזיק.
 בדברים שאין שוחף רשאי מתני' דשלהי חוקה. ולהנ"ל דהחזיק לחייב חלוקה. צריך שיחויקו
 שניהם. הואיל והוא קודם חלוקה אין קנין של א' מחייב שכנגדו: יט) גדול יהיה: בה' דברים
 שחסרו. מיהוי הוה פיועי לא מסייעא. לקטן מסייעים: גדול הולך מעצמו: גדלות הבית. באנשים
 הבאים: ה' ואכבדה חסר בהחסרון הכבוד: כ) ע"ב. בח"ש. ותימה: לא קאמר גמרא אלא רק
 אחר אמורא: כא) דיקא נמי: איפכא הדיוק. שבא חנא לפרש אריח. שאמרו ראשונים. ומנא
 ליה דברברבתא: והראיה איכא למידחי. דשם נמי בהן וסידן קאמר. דטעם קבלת אריח. גוד
 אסיק מחיצתא. ואריח. סחות שבבנין: כב) תר"ה ועייליה: בכ"נ שבבבל על חנאי הן עשוין.
 ק' הא הוי מתנה עמשכב"ת ויל"פ שבבבל למדו תורה הרבה. הוי כל בכ"נ כמיוחדים לחכמים
 ותלמידיהם דשרי: והיינו צילותא דשמעתא: וכן לאורחים שרי. דהוי כקבלת פני השכינה:
 בירושלמי כד אתי לגביכון בר נש מלוכלך באורייתא תהוין מעיילין ליה ולחמרוי זלמנוי
 דער במ"ד האט עם איין גריכט מעהר ווי ער דעם במ"ד. ער איז גבליבן אן ארעמאן: זיין
 חמור. און זיינע שמאטעס: אסתרין א"ל בשומיאיך איהר פיהרט ארום עבירות. עס איז אן
 עבירה ארויס צו ווארפן: כג) אי כולהו בבנין. כמ"ד או כולו בגידוד: כד) דף ד' ע"א. בשביל
 שהשיא עצה: ק' יוסף נמי השיא עצה לפרעה. י"ל דס"ל שם חלום חלום. וכאן חלום אדם א':

ואני פרשתי, שאין דרך ארץ לפתור חלום רע למלך, און לאון עם אין סארלעגנהייט: ועכשיו מ"י. פתרון יוסף פשוט מאד, וכל החרטומים הבינוהו ולא אמרו לפרעה שאי אפשר על שכל בעלמא, לומר ויפקד המלך פקידים, אלא עם רוח אלהים, שכולו מעשה: והיינו טעמא דריב"ל, דשם העצה עיקר הפתרון. וסימן, יעילותו, בכח גילוי מעשה של ויפקד המלך פקידים: וז"ש פרעה לעבדיו, הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו, איש המעשה של רוח אלהים: (כה) מסתפינא מיניה. דאנא ואת יתיבגא: יראת המלכות זה מציאותה, שאלמלא מוראה. ואינה תובעת אהבה, וכן מלכותא דרקייע, וזהו מיראה. מסתפינא מיניה: האנשים המצויים אצל קדושים מדברים על המלכות ישראל ולכן אמר ליכא אינש: כי עוף השמים יוליך את הקול, קול מוכרח להשמע. שעושה פעולה בשמים: דינא דמלכותא אינה מחשבה אלא מעשה. שעצם המלכות גילוי מעשה, לכן מותר ללבוש עשרה לבושים על הגבול ואינה גזילה. הערמה מותר בדרבנן, שהם מלכי תורה, גילוי מעשה, בלא מחשבה: (כו) כל דאמר, עבד הוא: ביחס, אע"פ דכשר לשמואל: (כז) וכן בגינה מקום שנהגו לגדור, בבקעה מקום שנהגו שלא לגדור קמ"ל דכן ראוי לנהוג, לשון חכמים עושר: וסתמא אין מחייבין בגינה, אלא בחצר: ונראה דבקעה אין מחייבין, אפילו נהגו לגדור, דבטלה דעתם: וג' דינים הם, חצר מחייבין בלא מנהג, גינה במנהג, ובקעה לא מהני מנהג: גינה ממוצע בין חצר לבקעה, שהוא מקום היחיד יותר מבקעה: (כח) ועושה שם חזית מבחוץ, גזימס: שדרכו תמיד לעשות מבחוץ: (כט) הוצא, אלא בשטרא. קשיא, דאין תורת שטר לצד אחד, דהוי מפייהם ולא מפ"כ וי"ל דזה הוי דין, שלא יבא לגזל, ולכן הוי מקום לב"ד, ושטר, אף לצד אחד: ומכאן שמעינן: ונראה דתלי בפלוגתא אם יש בגט עידי חתימה, דהם עד הנתינה. בשר אחד: (ל) הכל לפי מה שגדר, ניקף באיכות ושיעור: (לא) ל"ש עביד מקיף, א"נ אלא ודאי ניקף דוקא, דבקעה אינו מקום גדר ולא אהני ליה כלל: וגלי דעתיה דניקף עשהו למקיף מהנהג: (לב) דף ה' ע"א תוד"ה אע"פ, ת"י ראשון לרמי ב"ח ב"ק כ', דחסר דפטור אינו חסר: (לג) מהר"ם ד"ה מארבע רוחות: איירי, במביא הבונים שבנאו לו: ונ' דכאן מהני רשותא דחד, וכמהר"ם ב' ע"א ד"ה והא דאמרינן בהשואל: (לד) תוד"ה אע"פ, אע"ג: ל"ק דכאן מדעתו: והחילוק, דשלא מדעתו, הוי לעבר, ואי אפשר לחייב לעכר בלא מעשה, וכדשלת ר' אמי וכי מה עשה לו, ולהבא אין צריך מעשה. וכן התראת ב"ד א"צ מעשה מפני שהוא להבא, במחיצת הכרם, ושלתא טבחא ואומנא, ובשור המועד, ובסוטה: שכל להבא הנכנס לשל חבירו בעל כרחו, אין לך מעשה גדול מזה: (לה) תוד"ה הקובע, אור"י: דל' יום אינו זמן הלואה, אלא זמן פרעון, כזמן ב"ד, וזה שמיטה אחרת, לעשות מפרט כלל, להעמיד זמן ב"ד בהלואת יחיד: (לו) תוד"ה ובא: שיש עדים: אין צריך: עיקר תוך זמנו, דאין המלוה בעולם, ככ"מ ממהר"י קורקוס, בהא דאינו משמט, ואומר פרעתיך בתוך הוי תובע, וצריך ראייה: לכן לא מהני כאן שום מיגו, דלהד"מ, ולא הוי זמן, דהוי להוציא: (לז) ע"ב: בא"ד, אין להוכיח: נ' דלכ"ע אין צריך לפורעו בעדים, כרב יוסף, ולא אמר רבה אלא לענין קרבן שבועה דהוי קנין דברים בעלמא, הואיל ובאמת איכא עדים, אע"פ שאינו מציאות חיוב בלא קנין, לענין שבועה א"צ מציאות, והחולק ס"ל דלא הוי כפירת דברים בעלמא אלא במקום שטר, דהוי מציאות קנינים, מה שאין כן עדים, אינו מציאות של ממון, אלא ראייה של ממון לכן חוי כפירת ממון, ומה שפירשו שם טעם ר' יוחנן דפוסר משום דהוי כפירת שעבוד קרקעות א"צ

וּבִי כַסִּיד מִשְׁבִּיעַ עֵינֵי קֶרֶקַע סָטוּר. שְׁאִין קֶרֶקַע עֵצִים מִמּוֹן. אֵלֶּא דִין מִמּוֹן. וְאִין מִבֵּיא שְׁבוּעָה
וּקֶרֶבֶן שְׁבוּעָה אֵלֶּא מִמּוֹן. וְלֹא דִין מִמּוֹן. וְאִין פּוֹדִין הַקֹּדֶשׁ. וְאִין מִקְדָּשִׁין אִשָּׁה. בְּדִינִים שֶׁל
מִמּוֹן. אֵלֶּא בַּמִּמּוֹן: וְאִין גּוֹפּוּ מִמּוֹן. קֹאִי אֲכֹלָהּ: וְלִכְן בּוֹר בְּרִשּׁוֹתוֹ סָטוּר עַל כָּלִים. וּפְמוֹנוֹ אִין
בּוֹ סָטוּר כָּלִים: וּבַחֹס' כְּתוּבוֹת יִיז וְשֵׁם. קוֹי גְּמֵרָא. לֹא קִשְׁיָא. דְּנִאֲמִנּוֹת פִּרְעָתִי אִינוּ כַח הִפָּה
שְׁאִסְרָא, דְּמִמִּילָא סָטוּר. הוּאִיל וּמוֹחֹק. וְהֵהֱלֹאָה אִינָה הוֹכַחָה מִסְּפִיקָה לַחֲיִיב. וּבִשְׂדָּה. שְׁאִין לוֹ
בֵּה. לֹא שֹׁטֵר. וְלֹא חֹקֶה. הוּי כַח הִפָּה שְׁאִסְרָא. שְׁאִין מוֹצִיאִין קֶרֶקַע מִמּוֹנוֹ בְּהוֹדָאתוֹ. שֶׁהִפָּה
שְׁאִסְרָא הוּא הִפָּה שֶׁהִתִּיר: שְׁאִדָּם בְּעֵלִים עַל דִּיבּוּרוֹ. לִפְרִשּׁוֹ: לַח) וְלֹאִי שִׁיפְרַע בּוֹמְנוֹ. כִּי הֵיכִי
דְּלֹא לִיטְרַדִן: אִין זֶה עֵיקַר הַטַּעַם אֵלֶּא מְלִיגִי בַּחֲרֵי לִישְׁנֵי דְשִׁמּוּאֵל מְכוֹת ג'. אִם מִשְׁמַט בַּחוּךְ
זְמָנוֹ. וְתִלִּי בַּחֲקִירָה. אִם תּוֹךְ הַזְמָן יֵשׁ הִלּוּאָה: וְכִנ"ל: לֹט) תְּדִיעָה כִּי. דְּלֹא עֲדִיף מִינִיה: אִין,
דְּשִׁכִּירוֹת לְיוֹמָא מִמְכָּר: וְכִיכ רִשְׁיִי בִימ קִי"א: מ) בִּא"ד. בְּכוֹר: שֵׁם וְדֹאִי בַּחוּקָתָא שֶׁלֹּא נִסְדָּה.
שְׁאִם יִתְאַכְלוּ הַמַּעֲוֹת. לֹא יִהְיֶה בְּנוֹ פְּדוּי: וְכִיכ תּוֹס' בִּימ קִי"ב: מֵא) בִּא"ד. דּוֹרִיוִין מִקְדִּימִין.
הוּי כּוֹרִיז לְמוֹל בְּשִׁבְעֵי: זְרִיז וְנִפְסֵד: שְׁאִין מִצּוֹתוֹ אֵלֶּא אַחֵר שְׁלֹשִׁים. דּוֹקָא: מִינִימוֹם חֵיִי בַּהֲמָה
שְׁבַעָה יָמִים. וּמִינִימוֹם חֵיִי אָדָם לִיּוֹם. קְדוּשָׁתָא בַּהֲמָה לְקֶרֶבֶן. אִינוּ נִיט אֲבַהֲמָת וּוֹאֵס קַעֲן לַעֲבֹן.
נֹאֵר אֲבַהֲמָה וּוֹאֵסֵת בְּפוּעֵל גִּלְעָבֵט אַתְקוּפָה פֻּון אֲבַהֲמָה: קְדוּשָׁתָא אָדָם לַפְדִּיוִין. אִינוּ נִיט אֲמַעֲנֵץ
וּוֹאֵס קַעֲן לַעֲבֹן נֹאֵר אֲמַעֲנֵץ וּוֹאֵסֵת בְּפוּעֵל גִּלְעָבֵט אַתְקוּפָה פֻּון אֲמַעֲנֵץ. שְׁתִּקּוּפָתָא הַחֵיִים מִכְּנִיסָה
קְדוּשָׁה: מִסְּנִי שִׁיבָה. וְלִכְן נִסְל דְּבַהֲמָה אִינוּ יִכּוֹל לַחֲיוֹת ו' יָמִים. וְנִסְל דְּאָדָם אִינוּ יִכּוֹל לַחֲיוֹת
ל' יוֹם: וְאִם חֵיתָה בַּהֲמָה שְׁבַעָה יָמִים. בִּידוּעַ שְׁאִינָה נִסְל. וְאִם חֵי אָדָם ל' יוֹם בִּידוּעַ שְׁאִינוּ
נִסְל: וְזֶה שְׁאִמֵּר רִשְׁבִּיג כֹּל שֶׁהָיָה: וְלֹא מֵהֵנִי קִים לֵן בְּגוּיָה. כְּתוּס' בִּימ קִי"א. וּמֵהֵרָם שֵׁם: וְלֹא
אִמֵּר רִשְׁבִּיג כֹּל שֶׁלֹּא שָׁהָה הוּי נִסְל. אֵלֶּא כֹּל שֶׁהָיָה אִינוּ נִסְל. כִּנ"ל: וּמֵהֵרָם מִלָּה בְּשִׁמְיָנִי.
יוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל עוֹלָם שְׁנִי. בְּתִקּוּפָתָא הָאָדָם בְּפוּעֵל. תֵּן חֶלֶק לְשִׁבְעָה וְגַם לְשִׁמּוֹנָה. כֹּל ל' יוֹם
תְּהוֹם עוֹלָה. וְאִשָּׁה רֹאֵה נְדָה. עִיז מִטְמָאָה כְּנֹדָה. עֲלִייתָא תְּהוֹמוֹ. אֱלֹהוֹת שְׁלִילָה וְחֵרָם. שְׁכַל
הַעֲלִיּוֹת מִלְּמִטָּה. וְכֹל הִירִידוֹת מִלְּמַעְלָה. עֶשֶׂר יִרִידוֹת: וְכֹל הַעוֹלָמוֹת אֵךְ תִּיקוֹן עֲלִיּוֹת תְּהוֹמוֹ.
שֵׁם עֵיקַר הָאֱלֹהוֹת: זוּרִי יִרְדַּל לִגְנוֹ לִגְיוֹנוֹ. עֵיקַר שְׁכִינָה לְמִטָּה: בַּחֲתוּנִים: לְבָנָה. רִיחַ בַּחֲתוּלָה
נִשְׁאֵת לְיוֹם הַרְבִּיעִי. א' ל' יוֹם לְבָנָה עוֹבֵרֵת לְסָנִי זָבוּל. וְחֻטְפַּת נִיצוּצוֹת. מִמִּדָּה שְׁכִינָה.
לְחֻדָּשׁ. וְחֻמָּה בְּכָל יוֹם חֻטְפַּת נִיצוּצוֹת מִמִּדָּה שְׁכִינָה לְיוֹם: יִפָּה כְּלָבָנָה: דְּרִיכְנָא בְּטוֹנָא
דְּאִסָּא: מִתְּחַדָּשֵׁת כֹּל ל' יוֹם. כְּלָבָנָה: ל' יוֹם. מִינִימוֹם תִּקּוּפָתָא אָדָם. תִּקּוּפָתָא לְבָנָה: סָתָם הִלּוּאָה
ל' יוֹם. זְמַן בִּיד ד' יוֹם. ל' לְיוֹשְׁבֵי הָעִיר. הַחֲמֵרֵת וְהַגְּמֵלֵת. לַעֲנִין מְזוּזָה בְּשִׁאֲלָה: לַעֲנִין צִיצִית:
לְשִׁמְחָה וְאֲבֵל. נְזִירוֹת ל' יוֹם. שֶׁהָיָה שְׁמֵתָא דְּרַבָּנָן ל' יוֹם. נְזִיפָתָא גִּשְׁיָא ל' יוֹם: כִּלְלִי דְּאֹרִייתָא.
רַב מִר' חִיָּיא. בִּל' יוֹם. מֵהֵדֵר תְּלִמּוּדִיָּה כֹּל תְּלַתִּין יוֹמִין. רַב יְהוּדָה. ד' חִיָּיא בְּר' אֲנָא. מִצְלִי א'
תְּלַתִּין יוֹמִין. יוֹם שֶׁל עוֹלָם שְׁנִי שְׁלֹשִׁים שְׁלֹנֹ. רֵאשׁ חוּדָשׁ יוֹם שֶׁל עוֹלָם שְׁנִי. שֶׁל עוֹלָם
שְׁלִישִׁי. כֹּל שֵׁם הוּי"ה. גְּדוֹל כְּשֵׁנָה שְׁלֹנֹ. יוֹם כִּיפּוּר יוֹם שֶׁל עוֹלָם שְׁלִישִׁי. הִיטְלָה. גִּילּוּי שֶׁל
עוֹלָם שְׁלִישִׁי: שְׁנִי בִּיצִירָה: שְׁעוֹלָם שְׁנִי אִינוּ אֵלֶּא בְּרוּר. צְדוֹ הַשְּׁנִי שֶׁל עוֹלָם רֵאשׁוֹן. וְכֹל בֵּית
יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ. י"כ, נִתְּנוּ נִדָּב וְאֲבִיָּה: פִּתְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל עוֹלָם שְׁלִישִׁי: בְּקֶרְוֵי אֶקְדָּשׁ. י"כ. וְעַל
פְּנֵי כָּל הָעָם אֲכַבֵּד. י"כ מוֹבִילִיזִירֵט אֵלֶּע גִּלְעָדֵדֵר פֻּון אִידֵן: עַל דַּעַת, עִם הָעִבְרִיָּיִם: הוֹחֹק
בְּעִיר ל' יוֹם: כֹּל ל' יוֹם מֵהֵדֵר לְהוֹ גִּיהֵנָם כְּבִשָּׁר בְּקִלְחָת: פֻּון וּוֹאֲנֵעַן אִינוּ דִּי רֵאִיָּה אִזּוֹ זִיעֲבֹן
טַעַג אִינוּ אֲמִינִימוֹם פֻּון אַתְקוּפָתָא בַּהֲמָה. וּוִיילֵעַ אֲנִמֵּל קַעֲן זִי נִיט אֲוִיסְלַעֲבֹן. וְכֵן ל' כְּאָדָם:

(ב) תד"ה אילימא. הילכך פשיטא: ק'. הא איירי דקיימא ברשות א': וי"ל דעדיפא משני: מ
 תד"ה ואפילו. דאין מקבלים: בע"ס: מד) גמרא. ואפילו מיתמי: ומיניה. אינו נפרע בלא שבוע
 ואצ"ל אישתבע לי דל"ס. דבעלמא צריך לעשותו טענה חדשה חוץ לשטר. נחתי לך בסף. השנו
 שלא נטלת. וכאן ממילא הוא טענה חדשה. שבחוך זמן אין ההלואה בעולם, דלכן אינו משמש
 ככ"מ ממהר"י קורקוס ואם טען פרעתי. בתו"ז, ומת. נשבע ליתומים ולקוחות: אבל ב"ד אין
 טוענים טענה חדשה. לכן נפרע מיתומים. ושלא בפניו. בלא שבועה. מה) תד"ה אע"ג. ותימא
 אם כחילוק תוס'. שבועה דנפרע שלא בפניו, מנלן: מו) בא"ד. מכאן: ק'. א"כ מאי ק' לזו
 לתוס'. בדינא הוא דאזיל ראובן. נ"מ לתו"ז: מז) תד"ה מי. המפקיד, בשטר: נ' דאין שטר
 לפקדון. הואיל ויכול לומר נאנסו. והוי מפי כתבם. הואיל ואינו יכול להיות קנייני: ואפילו
 על פה לא הוי: וקו' גמ' ממיגו ל"ק. דאין מיגו בב"ד ופקדון חביעת ב"ד, וכל שמודה בפקדון
 חייב שבועה דאורייתא על כל טענות פטור. ולא מהני מיגו דהחזרתי ולהד"מ. דאין מיגו
 בב"ד. כמו שאין ב"ד במקום מיגו. דכל כח מיגו הוא. שאין כח ב"ד במקום בעלים. וכן אין
 כח בעלים במקום ב"ד: וכן לא מהני מיגו דלא שכרתיך דכל שמודה ששכרו דין ב"ד הוא
 ואין מיגו בב"ד: וכן לא מהני מיגו לאפטורי משבועה. כה"ט: מח) בא"ד. מיגו. אינו יכול: ל"ק
 דהוי מיגו דהעזת: ואע"ג דאמרינן מיגו דהעזת. במקום חזקה דאינו מעיז. לא אמרינן מיגו
 כרש"י כהא דרבה: מט) תד"ה ואי (בע"א) להפחידו: א"נ. אלא במקרה מיוחד. כך דיינינן: לרמאי
 ואלם. ומפקיעי שערים: וכמ"ש ר' יוסי א"כמה הפסיד הרמאי פ"י לרמאי עבדינן כב"ש. שחלות
 הדין בממון. ובחפץ. בפלוגתא אוי אוי ק' ואי ר': תא אחוי לך רמאי בפומבדיתא. ב"ב מ"ו פ"י
 לרמאי עבדינן כב"ש. וא"צ ראה. דטעם ראה. שאם לא ראה. אין הדין בחפץ. אלא בממון
 ובממון יש לאומן חזקה. כלכל אדם. ולב"ש א"צ ראה. דלעולם הדין בחפץ. ובכל אופן אין לו
 חזקה: ומחני' דשוה כסף. ב"ק י"ד. כב"ה: וזה דמקשי גמ'. בסוכה ל"ד. ולידרוש להו כר"ע
 דמיקל טפי: ומ"ש לטעמו. הוא כעין לטעמו. וכן בפסחים. ול"ק תמיהת תוס' שם בסוכה. ודחקו
 ומהאי טעמא ס"ל לב"ש שינוי אינו קונה. דהואיל והדין ברפץ לא שייך שינוי. ולחד לישנא
 דר' יונתן. ב"ק ס"ז לא מהני שינוי בגזול. דלגזול עבדינן כב"ש. ושניהם בית שמאי ובית
 הלל במקרא אחד. והשיב את הגנילה. מכל מקום. כב"ש. אשר גזל. כעין שגזל. כבית הלל. דין
 הגדול. של האדם. בחפץ. ודין הקטן. של החפץ. באדם. העושה כדברי ב"ש. חייב מיתה.
 ברכות י"א. שמעמיד עצמו במקום דין גדול. של האדם. ומדקדקים עמו בדינו. או"ט. וסכנתי
 בעצמי. איך האב זך אג'שאצט צוגרויס. שאני ראוי לדין ב"ש. א"ל כדאי היית. לדרגת ב"ש.
 אלא שעברת. שאין העולם הזה כדאי לדין ב"ש. ב"ש במקום ב"ה אינה משנה. המקום של
 עולם הזה. אינו אלא של ב"ה. נ) ברמ' בשמיטה. גרט בהלכה אחת שני דינים. אחד. דעל
 מנת שלא לפרוע משמט. ושני. דמלוה לי' שנים אינו משמט. קמ"ל בזה. וטעם שני דאינו
 משמט. אינו משום דלא קרינן ביה לא יגוש. דדין ראשון מוכיח. אלא משום דחוך זמן אין
 ההלואה בעולם. ככ"מ ממהר"י קורקוס: נא) דף ו' ע"א. הגהות ח"ס: ובהוס' גיטין י"ד: ב'
 תשובות: בדבר א'. דבב"ד אין מיגו. וכשאמר אתם עדי עשאן ב"ד: ב' אין החזרתי ופרעתי עושה
 מיגו. שאינם נאמנות. אלא חסרון כח חביעה: ול"ק קו' מחברים שבועות מ"א ליתיהמן באל
 תפרעני אלא בעדים. במיגו דפרעתיך בפני פו"פ: ושם עוד י"ל. דהוי מיגו להוציא. מתנאי:

ואם אמר טעיתי, אינו טענה. אחר אתם עדי; ואין ראייה מכאן לטעיתי דגיטין י"ד: ולתוס' שם
ק' קו' ח"ס: נב) תדיה כל. כאילו לא לויתני: אין מתרץ דיבורו. בב"ד. כתוס' שבועות מ"א:
נג) בא"ד: ואומר ר"י: הראיה דרב אחא. מאי לאו. בכל מקום תוס' נותנים טעם למאי לאו.
וכאן לא שאלו ויל"פ. דהודאה בלא אתם עדי לאו כלום ויכול לומר משטה. ואף ממילא משטה
הוא, אף אם אינו טוען משטה. אלא טוען איני חייב לו. ודבור בעלמא אמרתי לו. וחסר במשנה
העיקר. אלא מתני' כפשוטה. בלא עדים. ואינו נאמן. משום דמודה שחייב. וקשיא הא יש לו
מיגו. והתי' דאיכא חזקה נגד המיגו. ומשני בלהד"מ. וטען אח"כ פרעתי. לכן חייב, ואין צורך
כאן למתורץ דיבורו. ורש"י ורגמ"ה פירשו כאן המשנה. ובסני עדים. ולמה לא גברו לפרש
ואמר להם אתם עידי. אלא דכילי האי לא מחסר תנא ומה הועילו. והיינו דקשיא ליה לרב
אחא בריה דרבא ולתרצן. ומוקמי למתני' במודה דחייב. ואינו נאמן. או משום חזקה. או משום
דטען. בינתיים. לא היו דברים מעולם. וכנ"ל. ומתורץ קו' ר' יצחק וא"צ לת"י ר"י. נב) כל
האומר לא לויתני. שם חולק אב"י. דהוי חצי דבר, ואין ב"ד מצרפין חיוב משני פטורים. וכן
נראה. ורבא לטעמו. דעדים ידיעה לב"ד. בסוטה ו'. ובמכות ה'. ובכתובות ע"ה. וטעות הוא
ובזה פליגי ר' חייא ואבה דר' אפטוריקי, בחיוב מקצת דעדים. ונ' כאבה דרא"פ: ואין עדים
ידיעה לב"ד. לעשות דררא דמכונא. לשבועה: וזה טעם חצי דבר. שאין כח עדים אלא בבאים
לב"ד עם דין שלם: ומ"ד חזקה ג' שנים. ע"י ג' כיתות, הוא משום. דאין עדותן על האדם.
אלא על האכילה. ולכן א' אומר חטין וא' אומר קטניות. דלא טעו אינשי. אין מצטרפין.
ובעלמא מצטרפין חמרא ודובשא. סנהדרין ל"א ומנה שחור ולבן. אע"ג דלא טעו אינשי.
דשם ההגדה באדם. ככ"ה. בא' או ק'. נה) על עבר. לא שייך גלי דעתא דניחא ליה. ועל
עתיד לא שייך דר בחצר חבירו שלא מרעתו דהא מדעתיה הוא: ול"ק כל קו' גמ' ותוס' ב"ק
וב"ב. גו) פלוגתא דרב הונא ורב נחמן בסמך לפלגא יש לפרש אם חייב משום הנאה או משום
גלי דעתיה דניחא ליה. ור"ג ס"ל דלית להו לרבנן גלי דעתיה דניחא ליה כלל. ואסילו בחצר
ואין חיובו אלא הנאה. ורב הונא ס"ל חצר דרבנן. כבקעה דרבי יוסי. ולא פליגי רבנן אדרי'
יוסי. אלא בבקעה. שאינו מקום גדר כלל. ומודים בחצר. שהוא מקום גדר. ונראה כרב הונא.
ולפי זה אין שניהם מודים בשום דבר. נז) המקיף. וה"ה לנפרדים. מג' ה"ה לד'. ותימא: על
הלשון והענין. נח) בין שני גגין א"צ כותל. וכן ב' בתים בשני צידי ר"ה, ודברי אב"י תמוה
לא קאמר, מעקה גבוהה. כשמואל. וק' קו' גמ' למאי. וכן ד' תוס' דחוקים: נט) אין צריך. ואין
שייך ג' שנים. בכל מחזיק שבגמרא. דטעם ג"ש. לעשות תובע מוציא משם בעלים. ובכל
אחזיק דגמרא. לא שייך שם בעלים, ועוד שאינו להחזיק אלא להוציא: ס) מסייע מלמטר,
דכותל לאו משום היוק ראייה. אלא כשום חלוקה; וזה דכסיים תנא. ואם היה חצירו, דשם
ליכא ענין חלוקה; סא) רבנן לא צריכי נטירותא: נראה. דחייבים לעבוד בצבא, ואין זה בכלל
נטירותא, אלא בכלל האחיכם יבאו למלחמה; אבל צריך לתן להם מצב מיוחד, שלא ילך
תלמודם; סב) לא אמר ר"ל לר"י נשיאה, עברת, כדאמר רנב"י לרנבד"ח, או משום כבוד
נשיא, כאב שצ"ל כתוב בחורה; או דשורא שאני מכרגא; סג) לאו בני מיסק באוכלוזה; אין
זה מציאותם; ומקור הדין הוא המציאות המחייבת; סד) יכנסו הכל, למד רבי ממעשה תלמידו
שהוא חילול ה', להפלות בעלי תורה ודרגות תורה, במידי דחיותא, שלא על זה נתנה, לקרדום

ועטרה: ובישיבות הזמן. בעלי דרגות תורה. מגביהים חוטמם מאד. זיי פאררייסן די נעזער, אף סכנות. ואי אפשר ליגש אליהם. על כן חפוג תורה: סה) יונתן בן עמרם. למעלה מר' חייא בהשוכר אה"ם: איך בין גפאהרן לערנען הונדערט מאל. איבעהר גציילטע. איך בין ערגעץ ניט גקומען ווי אבן חורה. נאך ווי אן ארעמאן, לא לקחתי מעולם רקמנדציה. משום אדם. רק פעם אחת נתנה לי אשה מכתב לחברתה. מלינינגרד לקיוב: ולא נהניתי כלום. וגם סכנתי במנעל דחוק של בית חולים, ששכב שם בנה: לא מפני מדת יונתן אלא שאינו טבעי כלל: באותו מכתב. שפתחתיו לאחר חצי שנה בנסעי משקלוב לקיוב. כתבה. שאמר עלי הגאון מדווינסק (הרגטשובי) רב בבהמ"ד 25 אווא אקטיאברייא שלמדתי שם בל"ג אז איך בין דער גרעסטער למדן פון היינטיקער צייט. סו) אבעל מקרא. איז ניט קין עם הארץ. יכנסו בעלי מקרא. סז) דמי כלילא, יל"ם קראן געלט. שעשו היהודים שייכים לכתר: סח) אין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ. וויילע די גאנצע שלילה איז אחוק הבריאה פון די גאנצע מציאות. והעוסק בתורה יסורים בדילים ממנו. אין דער זאך וואס מי גייט אריין אנטלויפט אס שנותן מיד הפכו: איוב רצה הקב"ה להוציא ממנו אומה ושם ולא למד גמ' והוכרח לעבור דרך כל יסורי ופורענות שלילת עולם. שלא למד גמרא כאברהם: מי זה מחשיך עצה. מי זה מעלים עצה: טט) שדויה אכובס: ניכר מזה שהיתה גזירה של פורענות. דאיוה סברא להטיל כלילא על כובס עני: שהיה מקום לומר לפי שהיה רבי מקורב למלכות נשאו פנים לבני תורה. וכה"ג בבני אחתיה דריב"ז. דסילק בששה דנרים שש מאות: ע) ט לקבורה. ויום המות מיום הולדו: וי לכסות: שמחליטין מקיץ לחורף, ג' לקופה. שהכסף מלכות. פסלתו מלכות. ומינימום מלכות ג' חדשים. הורידו לפרעה ג' חדשים שיעשו בני חורין. וימליכוהו. ויוכל לגזור על ישראל: ובירושלמי. אין לקופה ג' חדשים: עא) לפי ממון: שאויבים באים על עיר שיצא לה שם בממון אעלה על ארץ פרזות. באין חומה. לשלל שלל, עשה מקנה וקנין ישרי על טבור הארץ. מיט גארנישט. אן כח. פארנעמען זיי דעם צענטער. ע"ב) לקבורה: יציאה יתירה: ארעמע לייט שטארבן אפולע. און אלע אן תכריכים: איצטער וועהרן חברה קדישות רייך פון קבורה געלט פון ארעמע לייט: (חיסה, עתון): עג) מאבני המקום וישם מראשותיו. אצוקאפן. פון די מכשולים עד) לפי קירוב בתים. קירוב פי' חשבון הקרוב: נאך די חדרים וואס יעדערער האט: די שטאט איז אסאטטאו פון הייזער, אשטוב איז די ערשטע סאסטאוואי טשאסט פון דער שטאדט. אז אין שטוב איז פאראן אמזווה. קדושת אלהות הבית. בטל דין כל העיר. לר"א. משום בטל מקצתו בטל כולו: אשטאט איז די ערשטע סאסטאוואי טשאסט פון גאנץ וועלט. איין שטאט קען אייננעמען גאנץ וועלט. ע"ז פון איין שטאט קען פארברענען גאנץ וועלט מיט ע"ז: אמענץ האט פיער שלבים ביז'קן וואנען ער קימט צו גאט. אשטוב, אשטאדט, אסאלק, אוועלט וישב אברהם בחברון ימים רבים, דארטן האט ער גקראגן זיין שטאט: אחד מעיר, פון אשטאט וואס האט אין זיך אשטאדט, אין צווייטן עולם. איז די ערשטע מציאות אשטאדט. מאדם העיר איהר קריעגטן בצד צרהן. פון אפולע צרות אפן לערנען. חבר עיר, וויילע ער איז די שטאט, איהר יחיד אין כח כלל, אוסרי לגסן ת"ח, עירו, זיין שטעטל צריכים עיר אחת לבוצרו, זיינע טעלות, עוד ישבו משענתו, תחתי'ם, מאין להם הכח, מרוב ימים של צער, על התורה, (בהספד חיס על ר' משולם איגרא. בסוף ס' תשו' ר' משולם). יש לחקור, ק' עדים שהעידו על ס' דברים. וגמצא א' בא' הדברים בטל, אם אמרינן שני פעמים בטל מקצתו ב"כ, ונ' דסלוגתא

דתנאי היא. אפילו תחקצט באותו מלאך. ושם דין בטל מקצתו ב"כא שא מלמד חובה
 גהפך ללמד זכות: חלילה לך מעשות כדבר הזה. להמית צדיק עם רשע. ואם תאמר להניח
 הצדיקים. לא למדת חושן משפט. דדין כללי שבטל מקצתו בטל כולו. חלילה לך. השופט כל
 הארץ לא יעשה משפט: (זה) זמנין דמקרו ואתו גייסא: קומנדו: לוחמת בלא חזית בארץ אויב:
 (עו) זיופי וייסיה: וק'. ח"ל. דאין נוקקין לנכסי יתומין. ושטר נכסי יתומים: וי"ל דכאן לא שייך
 ב' טעמים. דריש וריה בדר"י: ועוד דכאן שובר עוקר שם נכסים: ונ' דשטר שלא יצא בחיי
 אבוהון. דמכר ומתנה אינו גובה מיתומים אף דעוקר שם נכסים. מדלא אפקיה: (עו) אע"פ
 שאינו אלא לתך: בתוס' הק' מדמים מודיעים. וי"ל דבקרקע דאין לו אונאה אין אומרים דמיד
 מודיעים. לכן דוקא איכא לתך. אבל פחות אף בקרקע בטל מקח. הואיל ורובו בביטול. כאכילין
 אותו מעשר עני עד מחצה. עד ששיגי לוקח במחצית דמיהם. וטפי לא מחייבין ליה. הואיל
 ורובו בביטול הוי כאין כלל לוקח: (עח) פומא דאספלידא. נוכח צד השלישי. הפתוח: (עט) שכא
 בעלמא: השם מציאות שלימה: (פ) חיבור המשנה ק"כ שגה אחר החורבן: חיבור הירושלמי ר'
 שנה. (עמק הבכא). חיבור הבבלי ת' שנה: הרומי. ד' למדינה: (פא) אוכל פירותיהם: שלמדים
 ממנו. (רמ') שכר מצוה בהאי עלמא ליכא. דכ' ואתם עדי. ושכר להעיד מבטל הער. (ענף יוכף
 מרשב"א הק' ים התלמוד). ולע"ל האדם עצמו יהיה עד. בשלמותו: ואלו דברים. בני אדם למדים
 דרגא של עה"ב. שנעשה עצמו עד. ויכול לקבל שכר מצוה בהאי עלמא: ובין אדם למקום.
 אינו אלא בינו לבין קונו. (רמ'). פי' עושה בגלוי. אינו האמת. ולמדין ממנו. חסרון: (פב) זכות
 לעני. דוקא. (מהר"ל מסראג). ודל לא תהדר. דוקא על דין: פי' במשפט הכללי אבל בחיוב
 משפט שעל היחיד. אינו חייב להוציא מעני לעשיר. וזשינ בצדק תשפוט עמיחך: דין תורה
 בין עני לעשיר. הם שני דין תורות. לעשיר דיני ממונות ולעני דיני גפשות. ובדיני גפשות
 יש זכות: (פג) אין מברכין על צדקה: ב' תי'. א' אין מברכים אלא על חוקים. שלא יראה כשוטה
 וכל פעולה שנראית שטות עושה באדם מציאות קנין שטות: ב'. אין מברכים אלא על קדושה
 ולא על עצם אלהות. ככין אדם לחבירו. ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו: ובהקדש. כי תמעל
 מעל. מקדשי ה'. (פד) מצות עשה שמחן שכרח בצירה: חוק על איידלקייט. שבטל מציאות כל
 הדבר. כחוק על שאילת ועניית שלום: לכן אין ביד של מאה מזהרין עליה: (פה) רבא אכפיה
 יחיד מומחה. וקבלוהו ציבור. (פו) נגביה בשנים. דאין צריך דעת מתחייב לדין. ומתחלקת
 בשלשה. דחסר דעת מתחייב. ושנים הכופים הוי ב"ד חצוף. שעושים עצמם אלהים של כלל
 על יחיד. ואין מקבלים על עצמם אלהים של יחיד על כלל: השלישי של דיינים אינו על בעלי
 דינים. לכן שני הדיינים בוררים השלישי. לא הבעלי דינים. כרבנן דר' מאיר. ולכן שלישי כשר
 נוגע. ול"ק קוי תומים כב"ב מ"ג. וקוי מהרשא בכתובות ק"ה. ב' ממשכנין. דאיכא דין. והוי
 במקום דעת מתחייב: ב"ד כותבין שטר פסק דין לזוכה בלא דעת מתחייב. דהדין במקום דעת
 המתחייב (תוס'). (פז) נדב שרגא. אסור לשנותה. משום קדושת מצות בית הכנסת: (פח) אין
 מוכרין ס"ת. אלא ללמוד תורה. שנעשה עצמו ס"ת. ולישא אשה. ס"ת של הקב"ה. זה ספר
 תולדות אדם. אמחנו מספרי כל אשר ימצא כתוב בספר: זה ספר. עיקר ספר. צדיקים שהקב"ה
 כביכול נוטל מהם אלהות. אהבה. בכל לבבך. ביצהיר. באנושיות. שמאל. ימין של הקב"ה.
 שוייתי לנגדי. (שליה בשם גדול) יעדער מענץ גיעט זיין ווארט. דעם ווארט פון זיין מציאות.
 אין דער חורה, ייעמלט איז ער מקבל זיין גאנצן דין, דתורה כתיב בה אמת, ואז

אין עושין לפני משורת הדין אפילו כחוט השערה. שיהיה זיוף בחורה ויחרבו כל העולמות.
 הנני מביא את המבול מים. המבול שכתוב בחורה. עס האט גיט גקענט זיין קין אנדער סדרה
 אף דעם ארט פון נח: קצף אט הוחרט בספר. לבלתי מצוא כופר. שאי אפשר להיות זיוף
 בחורה דכתיב בה אמת. קיום זה ספר לפני לזכרון. אנו מכקשים מהקב"ה שיעשה קיום על
 הזיוף שלנו מספר תורה שלו בכח גדולה עבירה לשמה: ולא שוה לנו. שלא היתה עבירה
 לשמה. (יעבץ. וכיוונתיו). תחק טו) על ההפגנה. בשילומים נגרמניה? דמגוגיה של החרות: זיי
 פארקויפן דעם כבוד פון די אומה קדושה שחוטה. פאהר אנצחנות מפלגתית עקרה. שלאגן
 קאפיטאל פוליטי. בשפך דמי חנם. על קדושת מקדשים. שלא ניהן למגע יד. אלא האלהים.
 אל נקמות: ישראל. איז היינט. אמרכז פוליטי עולמי. הניזונה בידים אמונות למדי. שאין
 עצבים והיסטריות שולטים בו. שהוקמה ותקום בהשגחת מרום על פליטת שארית עם אלהים.
 בלי שום ספק לתהלה ותפארת והצלחת ויציבות כל המין האנושי: בגין מכריו. מלחמת אזרחים.
 מי קאקט אף עכ: תחי ממשלת ישראל. יחי ווייצמן. יחי בן גוריון. גבורי ישראל. אבירי
 מדינאים. מושלים בחדר עליון. ירום הודם לעד: בגין. אין זיין לעצטן ארויס'טרעט אין כנסת.
 האט גנומען נוסח מובהק של היטלר: נותן פקודות רצחניות. בחוך עם גדול ריבוני: גיט דאס.
 אין גיט דאס גלייכן. האב איך פארשטאנען אין אצ"ל און חירות. בגועל נפש עמוק נעם איך
 צוריק מיין שטימע פאר חירות. שבמחברת הופתחורה: איך בין מעומק נפשי ונשמתי איינקעגן
 הרג'ענען אין וואונדן שוטרס. אחראי הסדר במדינת ישראל דכבודה המופתית. מיר זיינען
 גיט גקומען אין א"י פון איין היטלר צו אצווייטן: זאהלן זך משוגענע מענצן. אידיאוטן
 פארמענע. ארויס'שלאגן פון ווילדן בלוטיקן גדיינק. מיט בלוטיקע פוטשן פאר'חאפן מאכט
 אף די געטלכע פאלק אין די געטלכע לאנד. זאהלן לעבן די גטראייע שיטרים. הנותנים
 נפשם לא אחת ושתיים על הסדר המופתי על-הארץ המופתית: ארץ ישראל: איך גלויב טיעף.
 או יענע איבערה'שענדלכע תקופה פון ויכחו וימלוח תחתיו. ויכחו וימלוח תחתיו. עט בלייבן
 אף אייביק פון הינטן. פון אטיעפן אומגליקלכן עבר. לבלי שוב עוד. בשוב ה' שבות עמו
 ונחלתו: ישראל תפארתו: דער „פנינו לשלטון" פון חירות האט דא נאך אכוונה. זיי שפיעלן.
 דער עיקר. אף די קישויים 'מתמידים' מוכרחים של הממשלה. וועהן די ממשלה קריעגט
 הונדערט מיליון דולר אייאהר שילומים. וועהלן זיי. פארשטייט זיך. אף אשלטון מהיר דארפן
 אינגאנצן פארגעסן. זיי טרעטן דא ארויס מיט אכח סתירה בוגדני איינקעגן דעם בנין העם.
 והמדינה: דער יחידל פון נאצי. איז א שד. אמופקר. ווי דער יחידל הדתי: אויב גיט מעהרער:
 איך האב זך פאר'גשטעלט אין לח"י און חירות אן עפענונג פון דעם נאיינעם מענצן בן חורין
 פון ישראל. מיטן שטענדיקן אומברעכטיגטן אנפאל אף די טריט אין ליגיינעס פון די ממשלה
 מפורש גיט פון מפא"י. נאר פון א"י. האבן זיי זך בוויזן גיט פאר בני חורין וואס עפענען
 אנאיינעם מענצן. נאר פאר עכדים נאצים וואס עפענען אנאיינעם חיה. אן אייביקן בלוטיקן
 טעראר-פאניק אף אפאלק פון בני חורין וואסט אלעמען איבער גליטן. וואס וועט בשום אופן
 אף זיך גיט ארוף-זעצן קין. באנדעס מופקרים טעראריסטן. ער גיעט פקודות, אין א"י גיעט
 קיינער גיט קין פקודות. וואן די ממשלה. דא איז גיטא. און עס וועט גיט זיין קין צוויי
 כמשלות: דאס איז אווארט אנבלה. וואס קיין ממשלה האט נאך גיט גהערט: אי קו) אין א"י

אמר החכם
תולדות
1234567

וועהרט גבאהרן אנאייער מענץ. אנאייע וועלט. זייען אכזריות. איז ניט פראקטיש פאהרן
רץ-הגולד. ועכר שארו אכזרי. דאס אטראוועט די בלוט אין פאלוצ. דערע קיניה מחריב
ביתה: דער נארמאלער וואקסן פון די יונגע פאלק און מדינה. נייטיגט'ן ניט אין אויף-ריען
יצרים. וואס איז אים גרינגסטן. און אים שעדליך-סטן. נאר אין פארגעסן. פארשטעלן. אלע
יצרים. וואס איז אים שווער-סטן. און אים וויכטיגסטן. מי דארף נאר אריין טראגן לעבן.
פרייד פון לעבן. און מנוחת החיים. אף אנאייע גרויסע מענצן און וועלט בשאפונג: הנחבל
אל יהא אכזרי מלמחול. ושוטה מלמחול. די מחילה וועט דעם חובל פון
גארנישט ניט פטרן. און גארנישט-ניט אראפנעמען. דאס איז אזאך נאר אין עצם-היחיד. וואו
"ער מענץ איז דארטן ניטא. נאר זיין בשעפער: דייטשלאנד בעט ניט קין מחילה. וויילע זי
איז ניטא. דייטשלאנד וויל א-פארמע פון יחסי עמים. וועלכע ממילא פארנעמט. אן ארט.
איגרויסע אומה. נאך אלע איהרע עבר-וונד. פאליטישע גמישות ווייס פון קיין זאך ניט. און
טאהר פון קיין זאך ניט וויססן. די צייט. אליין. וועט אויסגלייכן און אויף-מאהנען אלע חובות
איינגלאנד האט געכטן איגנומען די קארגע גוועהר פון די הגנה און אוועקגעבן די אראבער
היינט שיעקטן ציוד צבאי כבוד פון איינגלאנד לישראל: רוסלאנד האט כמעט ניט קין פולע
קלענערע חביעות פון דייטשלאנד פאר אידן. און אסאך מעהר כח פון נקמה פאר אידן. זעהט
וואס זיי טוען. ווי זיי האנדלען. עסט'ן בויוון דער קלארער בפרייטער מענץ. וואס איז
אפאלגער בעל הבית אף זיינע גערוון. וואס זיי טוען. איז אין גאנצן אויסגעהאלטן. פון די
גאנצע לאגיקע. און כבוד. פון אמענצן. אן-איינזערנעם. זיי גיעבן ניט קין איין פאלשן טראט.
חוץ זייער פריערדיקן אוועקגיין פון או"מ. וואסט גבראכט, מן השמים, די קאריינער מלחמה.
דער פיטיל פון דער, אנגגרייטע פון הימל. דריטע אטאם-וועלט-מלחמה: אן ספק. אז די
אידעשע ממשלה. אוסטופאייטע ניט. אין קיין זאך. די שענסטע הערליכסטע ענטוויקלטסטע
פעלקער און לענדער. און וועט. אן ספק. געבן א'פרימער פון כבוד. און גרויסע נאייע
מענצן-הייט'ס צו גיינגען. אין אלע מאמענטן פון דער צייט. אין אלע פראגן און יחסים פון
דער אידעשע פאלק און לאנד. איינקעגן גאנץ וועלט. לשם ולתהלה. ולתפארת. שעב) נקודת
ע"ז ושמד חסידות ומוסר: הקפאה: די ע"ז חסידות פאר גליוועהרט אין מציאות. זי לאזט-ניט
צו קיין שום שלילה. דער נוסח מכשפים גוטע אידן: תיקון הנשמה בשרשה באשר היא שם.
כלומר פאהרגליווערן. דער רבי האט גהייסן פריילעך זיין: דער שמד, מוסר פארגליוועהרט
אין שלילה. ער לאזט ניט צו קיין שום מציאות. נקודת היהדות יציאה תמידית, א אייביקער
ארויסגינג פון מציאות אין שלילה און פון שלילה אין מציאות. הלכה, הליכות, עולם. ילכו
מחיל אל חיל. עד היכן עד יראה אל אלהים בציון. זיי דערזעהען און דערקענען גאט אין
גוטן לערנען. אפאהרגליוועהרטער מענץ איז אמצאות-מות פון שד. אן אצלם אלהים. דער
רע. מציאות-מות פליהט אין ע"ז ושמד חסידות ומוסר. וואס פאהרגליוועהרט עם. וויילע ער
קען זיך ניט קעהרן. הפוך רשעים ואינם. אלהים חיים. אהיה אשר אהיה. דריין הפכים.
אדריטער כח מיטן אריין אין צווייטן. ע"ז ושמד חסידות ומוסר שני הפכים. אפס. אפערטער
היפך. אפערטער כח. תחה"מ. זורק שמונה כוסות. אכט הפכים: שפב) גשתקע שם בעלים.
האנס אוסר דאורייתא. אע"פ שלא נה' יאש. מציאות המטלטלים רשותם ויאוש גומר כח הרשות

ומציאות קרקע שם בעלים. חזקה ג' שנים עושה למחזיק שם בעלים. ובהפקר קרקע ג' ימים עושה את העולם שם בעלים. ואינו יכול לחזור. ובמטלטלים הנחה במקום הפקר ואמירה הרי הן מוסקרינ לכל מי שירצה. הקנאה לעולם. ולמיד בסני ג'. שהם העולם. וקונה העולם בחצר. וחוצ' לחד הוי חצר השותפים שאינו משתמר דאינו קונה מעלמא. וחצר לא שעושה קנין אלא שאין צריך קנין. הואיל ואינו חסר רשות. שאין הקנין בא אלא לעשות רשות: שפג) כרם שלש שורות. שתיים כהלכתם ושלישית אפילו אחד, כסוכה. כח שלישי בכל שהוא. ג' שורות ביניהם ט"ז אמה. שפד) מודים רבנן לר' שמעון בקנינים. דעציץ נקוב כאינו נקוב. וכן משמע בירושלמי: שפה) בראשית; ב' רבתי. יעדער ראשית אין גרויס. שפז) תהו ובהו וחשך. תהום ורוח אלהים. אין תהו ובהו חשך תהום איז גרויס דער אלהים. דארטן איז דער עיקר אלהים. השלילה מקום המציאות והמציאות מקום השלילה. שפז) די גאנצע קבלה איז ארוח הטומאה. מהפך דברי אלהים חיים למינות ע"ז ושמד חסידות ומוסר ימשי: שפח) הדלקת היחיד פון ע"ז ושמד חסידות ומוסר פיהרט אריין אין חיים של מות. אלע טעמים פון מענצן קעהרן זך איבעהר פון חיים אין מות: דאס איז דער סימן פון זיין וועהרן עצם המות: דער טעם גייט דעם מענצן פון זיין אלהים. אין מכשירי החיים זיינען אלע טעמים. אין חיים אריין האט קיינער קין טעם גיט. נאר אדער גרויסע רשעים אין ג' עבירות אדער גרויסע צדיקים אין מעשים טובים, וויילע אלע עולמות זיינען אמכשיר פון די קומענדיקע וועלט, די עולמות גייען ווי אקייט. דער חיים אריין איז אלעמאל פון דעם קומענדיקן עולמ: דער לערנען און גוטער לערנען פיהרן אריין אין חיים של חיים. אלע טעמים פון מענצן קעהרן זך איבעהר פון מות אין חיים. דער עיקר פון מענצן איז זיין טעם. דער עיקר פון טעם איז זיין מענץ. אומרים לרע. טוב. נאכדעם ולטוב רע. תכח) ד' דברים התירו במחנה: די מדינה איז איצטער אין אמצב פון במחנה. מצד הקליטה והבטחון. אלע חששות. פון די פרומע הינט בירושלים ובכל א"י. זיינען זייער ווייט פון איסור דאורייתא. עס איז אהוראת שעה. עס איז גיט ריכטיק. איצטער. די זהירות פון אבקת חלב, וכדומה. שטארבן איז גראד איסור דאורייתא. כללו של דבר. וואס די רבנים אסר'ן גיט בפירוש. אסור להחמיר. והמחמיר קובע נפשו ונפשות ביתו. כי אין הזמן אלא של חיים וקולא: הלכה כדברי המיקל בעירוב ובאבל. עכשו כל ישראל אבלים, ורשות אחד: באבל. דיו חומרתו. בעירוב. אף מאכ'ן פון אפולע רשויות איין רשות. מוז יעדערער אראפלאזן פון זיינע. פרינציפן: העירני סרבר על הביטוי פרומע היענט. א"ל בא פרומע אידן בין איך גיט קין מורה הוראה. בא היענט בין איך אמורה הוראה: בא די משוגענע הינט פון החומה וילקוט נטורי קרתא: תכט) צפתמן. חיים ה' דברים: (א) אילה"ז. חסרון בהגדה: בא לאוסרה. בא להרוג טריפה. אין עשייה בהגדה: הוא עצמו. טריפה אינו בר דו"ח. שאין עליו הגדה. וכל תכלית דו"ח והנה עד שקר העד: וזה אינו יכול להזימו אינו בר דו"ח. שתכלית דו"ח והנה עד שקר: ולא מפני שאינו ירא. ול"ק קו' חוס' ריש מכות: (ב) קו' רע"א ל"ל קרא למעט קטן מעדות. ת"ל דאילה"ז. ג"מ להגדיל. דאין ראייתו ראיית עדות: (ג) כופרא כפרה. ויכול למחול. ולא דמי לתוס' דתרומה. דשם אכל קודש. (ד) בתפלה אלהי אברהם. כל השמות אך בתורה. שם האלהות נותנת לאדם. וכל השמות הגבלה וצמצום, בתפלה כביכול האדם נותן לאלהים. שם אין הגבלה וצמצום. שם תואר הקב"ה אלחי אברהם

מקור התפלה: (ה) במקום שבעית. אצדיק. מי הייסט. עם און ער פאלגט, אבעית גייט אליין:
(ע"כ): דברים נכבדים, מאירים התורה. פה מבורך: א. תש"ז) בית כסא: חל בו קלקול: בתחנה
המרכזית דת-אביב רבתי: בראותם סגרו בית כסא. ומשתנה של מעלה של המשרדים, שהם
ארבעה חדרים כשל מטה: כדי שלא יעלו לשם עשרות אלפים המצטופים בתחנה המרכזית
של תל-אביב: מצויין, אנשים ונשים וטף סגרו בסניהם בתי כסא תקינים של מעלה בשעת
חלות קלקול בבית כסא של מטה: אהמשך פון גזירות היטלר. גאך ווייענעס, אלע מאנטיק און
דאנערשטיק קלקול וסגירה של בית כסא של מעלה תקינים ושל מטה מקולקלים של תחנה
המרכזית דת-אביב פאר-אנאראד פון צוואנציק טויזנט מענצן. מי יצעק, ולמי יצעק. מי יחוש
צער וסכנת כל אלו ההמונים העצומים. כמה ינזקו וכמה יסתכנו: תל-אביב, המצויינת, עיר
התבל, חיי המוניה נמסרו בידי אכזרים נבלים אנשי מות, והכל בסדר, תל-אביב, תל-אביב,
עיר-התבל, עיר החיים הגדולים, המחוקקים, הנאדרים, אור המערב והמזרח, בלא בית-כסא
בתחנה רבתי המרכזית, חל קלקול בבית הכסא. מודעה קטנה על הדלתות מחשיכות כל-עינים,
בית הכסא של מעלה עם משתנה שהוא לא פחות חדרים משל מטה דגברים, סגור, שלא יציפו
אותו ההמונים הנבזים אשר אך זה עתה הגביהו וכפלו המחירים עליהם, באמת נהדר נהדר,
זקן אחד ספרדי יושב תחתיו ומשתין על הפלטפורמה, גברת נכבדה מבקשת בית כסא, אני
מראה לה למעלה, אני עולה אחר כך היא רצה מפינה לפינה, שאקלט נעבעך מיטן קאפ צו
מיר, הכל סגור, אהויכע, אן אנשטאנדיקע, אצרה גיט קין קליינע, נאר גאר אגרויסע, מיט
איין מאל, ארבעה חדרים של בית כסא תקין עם משתנה רחבה למעלה סגור, חל קלקול בפעם
אחת בכל בית כסא של מטה, של גברים ארבעה חדרים ושל גברות ארבעה חדרים, הכל סגור
בפעם אחת למעלה ולמטה, צעקתי צעקתי בכל הדלתות הפתוחות שם ובמשתנה בכל מקום
תשובה אחת לך אל רוקח, אל מנהל התחנה, חדר המנהל סגור, בכל מקום אלי, איהר שטערט
אונז! איהר שטערט אונז! דאס גהערט גיט צו אונז, אי לכם אחים ואחיות, אבות ואמהות,
סבים וסבתות, זה סוף הבחירות, פון אלע גאלדענע הבטחות וואס האבן גרענגט פון אלע זייטן
איז גיטא וואו אויסצוקאקן זך, אויספישן זך, גיטא, גיטא, נהדר נהדר: קראתי סופר חו"ל בא"י
אמר: איך וואלט שטימען פאר אוא מלוכה וואסט מאכן בתי כיסאות: אין א"י שעמטן זך,
ביישנים, מסימני ישראל: הכל בסדר גמור, הכל בסדר גמור, תל-אביב היפה, וואס איז נאך
שענער פאר פאריו, בערב תשעה-באב, מעלה זכרונות מרקיעים לשחקי שחקים אבל פתאום
לפתע בית הכסא של התחנה המרכזית הפולטת וקולטת בכל יום עשרות אלפי אנשים ונשים
וטף סגור באין שום מפלט ותקנה. נפלת בפעם אחת מאיגרא רמא לבירא עמיקחא, העם הנגאל
אחרי גלות של שנות אלפים בפעם אחת בבגדי שרד, בהמון עיר-תבל, לספרדי מצנעא ולמזרחי
מתחום המושב, הכל בבגדי קיץ בהוד החיים, פתאום אלף אנשים מבקרים בבית-כסא, יום
יומים מושלכים בחזרה אל הפלטפורמה המפוארת, בא"י הביאו דעם גאנצן אנטיק פון איראפע
און אמעריקע, שיא הטכניקה, ונוחיות האדם המודרני, האם כך נוהגים בשיקאגא ובלינינגרד
לסגור בפעם אחת בסני המונים עצומים, באים מדרך לא קרובה, בתי כיסאות כולם תקינים וחלי
קלקול, דארטן אין לנינגרד און שיקאגא, איז אויך אלע מאנטיק און דאנערשטיק חל קלקול
בבתי שימוש פון טאג טעגלכע צוואנציק טויזנט מענצן, בושה וכאב, אכזבה ויאוש עמוק פון